

NOVI OBLICI POTICANJA
ČITANJA KOD DJECE I MLADIH:
ULOGA NOVE GENERACIJE KNJIŽNIČARA NA
PRIMJERU GISKO TJEDNA HARRYJA POTTERA

MERIEN HADROVIĆ
merien@gskos.hr

IVANA TURK
mturki@gskos.hr

KATARINA JUKIĆ
katarinam@gskos.hr

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK

Sažetak

Gradska i sveučilišna knjižnica već šest godina zaredom organizira „GISKO tjedan Harryja Pottera“. Tijekom manifestacije održavaju se različite radionice, organizirane izložbe knjiga, kolekcionarskih predmeta i plakata, igraonice društvenih igara na temu Harryja Pottera te brojne druge aktivnosti.

Rad donosi pregled održanih radionica, metoda oblikovanja, provođenja aktivnosti te pregled kompetencija knjižničara uključenih u organizaciju Tjedna. Radionice su razvijane s namjerom poticanja čitanja, povezivanja djece oko pisane riječi, socijalizacije i igre. Specifične stručne kompetencije, kao i cjeloživotno obrazovanje knjižničara izvan uskih okvira struke, rezultirale su preoblikovanjem nekih već postojećih knjižničnih programa, ali i osmišljavanjem potpuno novih aktivnosti i radionica.

Ovim projektom već šest godina promoviramo pisanu riječ, posebno onu namijenjenu djeci i mladima. Svake godine dolaze novi korisnici, a prijave za radionice, od kojih su neke podržavale i do 40 sudionika, popunjene su već u prva dva dana od otvaranja prijava. Iskustvo nam pokazuje da popularnost malog čarobnjaka Harryja s prolazom vremena ne opada. S obzirom na brojne pozitivne komentare, kako sudionika na radionicama tako i ostalih korisnika koji su prošetali izložbom, namjera je projekt nastaviti.

Ključne riječi

nove generacije knjižničara, kompetencije, poticanje čitanja, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Abstract

City and University Library Osijek has been organizing "GISKO Harry Potter week" for six years in a row. This event includes various workshops, organized exhibitions of books, collectibles and posters, Harry Potter-themed board games, and many other activities.

This paper provides an overview of the workshops held, design methods, implementation of activities, and an overview of the competencies of librarians involved in the organization of the Week. We developed the workshops to encourage reading, connect children around the written word, socialize, and play. Specific professional competencies, as well as lifelong education of librarians outside the narrow framework of the profession, have resulted in redesigning some of the existing library programs, as well as designing completely new activities and workshops. With this project, we have been promoting the written word for six years, especially the one intended for children and young people. New patrons come every year, and applications for workshops (some of which enable up to 40 participants!) get booked in the first two days of application opening. Our experience shows us that the popularity of little wizard Harry does not decline over time. Given the numerous positive comments from both the participants in the workshops and other patrons who have seen the exhibition, we intend to continue the project.

Keywords

new generation of librarians, competencies, reading encouragement, City and University library Osijek

Uvod

Već duže vrijeme govori se da se brojna stručna i znanstvena područja razvijaju u skladu s razvojem brojnih tehnologija i njihovih pogodnosti. Znači li to da smo dugotrajno na tehnološkom i znanstvenom vrhuncu ili platou, ili pak ima mogućnosti za još značajnijim i većim postignućima? Kao knjižničari i/ili informatolozi dužnost nam je pratiti napredak znanosti i tehnologije¹, trajno ga implementirati u svakodnevno poslovanje, ali i samostalno otkrivati nove mogućnosti kako bi svojim krajnjim korisnicima uvijek na brz i učinkovit način osigurali potrebne informacije, predstavili i promovirali pisanu riječ na zanimljive načine te organizirali aktivnosti koje na sadržajan i atraktivan način popunjavaju slobodno vrijeme djece i mladih.

Narodne i školske knjižnice te dječje knjižnice ili odjeli moraju se usmjeravati ka pronalasku ravnoteže između čitanja, osiguravanja građe na različitim medijima i organizacije aktivnosti. Pomno odabrani i kvalitetni sadržaji imaju pozitivan utjecaj na cjelokupan dječji razvoj te pružaju djetetu osjećaj samostalnosti i sigurnosti u društvenim odnosima i stjecanju novih vještina i znanja² te bi roditelji, odgajatelji, učitelji, ali isto tako i knjižnice³, trebali usmjeravati dijete prema kvalitetnom provođenju slobodnog vremena. Knjižnice su neizostavan čimbenik pri promicanju čitanja, njegovanju rane pismenosti, osmišljavanju i davanju preporuka za odabir kvalitetnog štiva te načina na koje se može čitati djetetu te svojim programima i uslugama ohrabruju i potiču na čitanje od najranije dobi.⁴ No, kako bi kod djece stvorili, razvili i njegovali čitateljske navike, potrebno je i osvijestiti i djelovati na njihove roditelje i odgajatelje jer najmlađima je potrebno da ih odrasli pozitivno usmjeravaju. Nužno je da knjižnice pozitivno utječu na njihovu svijest o važnosti čitanja, knjiga i knjižnica u razvoju malog djeteta⁵, jer je prema SWOT analizi Nacionalne strategije poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine utvrđena nedovoljna osviještenost roditelja/skrbnika o važnosti i potrebi poticajnog govorno-čitalačkog okruženja u ranoj dobi. Kao i

1 J. Bell, Steven; Shank, John. *The blended librarian*, *College and Research Libraries* 65/2004., br. 7, 373. URL: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/7297/7297> (12. 2. 2022.)

2 Rosić, Vladimir. *Slobodno vrijeme - slobodne aktivnosti : [priručnik za uspješno organiziranje i vođenje]* (Rijeka: Naklada Žagar, 2005). Str. 15.

3 IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (12. 12. 2021.)

4 Čunović, Kristina; Stropnik, Alka *Kampanje, projekti i programi za promicanje čitanja naglas djeci od najranije dobi, Libri et liberi : časopis za istraživanje dječje književnosti i kulture* 5/2016., br. 1, 119. URL: [https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2016-05\(01\).0006](https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2016-05(01).0006) (29. 12. 2021.)

5 Čunović, Kristina; Stropnik, Alka. *Nacionalna kampanja "Čitaj mi!" - primjer partnerstva i usklađenosti udruga*, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 58/2015., br. 1/2, 106. URL: <https://hrcak.srce.hr/143620> (3. 12. 2021.).

ostale knjižnice, Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek intenzivno radi na promociji pisane riječi, poticanju čitateljskih navika, kreativnog popunjavanja slobodnog vremena, ali i samog boravka u prostorima Knjižnice. Osim toga, intenzivno se radi na cjeloživotnom obrazovanju knjižničara, što formalnog što neformalnog, pronalaze se kreativni, inovativni pojedinci sa ponekad netipičnim hobijima i vještinama koje se također implementira u svakodnevni rad.

Kompetencije novih generacija knjižničara

Nerijetko su u knjižnicama poslovi svakog pojedinog djelatnika raznoliki te svi zaposlenici imaju i po nekoliko zadataka u opisu svog radnog mjesta. Kompetencije knjižničara, kao i bilo koje druge struke, usko se povezuju sa završetkom formalnog obrazovanja, obrazovanjem odraslih, strukovnim obrazovanjem i osposobljavanjem, kao i visokim obrazovanjem.⁶ Društveni kontekst u kojem knjižnice djeluju dinamičan je i podložan stalnim promjenama, kako ekonomskim, tako i društvenim⁷ te je logično da je potreba za kvalitetno obrazovanim stručnjacima u takvom novom okruženju sa novim tehnologijama imala velik utjecaj i na obrazovne programe.⁸ U posljednje se vrijeme, prvenstveno zbog ustroja studija diljem Republike Hrvatske, nerijetko isprepliće termin knjižničara i informacijskih stručnjaka odnosno informatologa. Iako se uvelike razlikuju, 21. stoljeće, njegova tehnologija i profesionalni zahtjevi, nameću im neraskidivu vezu.

Prema strateškom dokumentu Kompetencije informacijskih stručnjaka 21. stoljeća⁹ razlikujemo stručne, osobne i temeljne kompetencije. Stručne kompetencije odnose se na znanje o građi, pristupu, tehnologiji i upravljanju te na uporabe tih znanja. Osobne kompetencije predstavljaju skup stavova, vještina i vrijednosti koje omogućuju knjižničarima/informacijskim stručnjacima da učinkovito rade i doprinose vlastitoj organizaciji, korisnicima i struci dok temeljne kompetencije povezuju one stručne i osobne.¹⁰ Kako bi se te kompetencije vrednovala i kvalitetno iskoristile na radnom mjestu, brinu se samostalno knjižnice konstantno radeći na razvoju strategije i planiranju poslovanja. Imajući

6 Barbarić, Ana. *Knjižničarske kompetencije*, U: *Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost*, ur. Aleksandra Horvat, Dijana Machala (Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009). Str. 57. URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/1958/1/cuk.pdf#page=57> (3. 12. 2021.).

7 Pejić, Ilija. *Narodne knjižnice: potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje*, Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru 3/2009., 98. URL: <https://hrcak.srce.hr/63219> (29. 12. 2021.)

8 Erl Šafar, Marija; Lubina, Tihana. *Formalno obrazovanje knjižničara*, Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61/2018, br. 1, 226. URL: <https://doi.org/10.30754/vbh.61.1.647> (29. 12. 2021.)

9 Barbarić, Ana. *Kompetencije informacijskih stručnjaka 21. stoljeća*, U: *Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost*, ur. Aleksandra Horvat, Dijana Machala (Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009.), 171. URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/1958/1/cuk.pdf#page=57> (28. 12. 2021.).

10 Isto, str. 172

na umu tri kategorije spomenutih kompetencija¹¹, njihov stupanj uvelike utječe na kvalitetu procesa u knjižničnom informacijskom sustavu i njegovu odnosu s okruženjem.¹²

U novije vrijeme knjižničare se definira kao informacijske stručnjake, iako je pojam informacijski stručnjak znatno širi jer, uz knjižničare, obuhvaća i upravljače znanjem (*knowledge managers*), voditelje informacijskih odjela (*chief information office*), osobe koje razvijaju službe i usluge na *webu* (*web developers*), informacijske posrednike i savjetnike.¹³

Temeljne kompetencije potrebne za svakodnevno uspješno, profesionalno i ugodno radno okruženje podrazumijevaju organizacijske vještine, pretraživanje informacija, obradu građe (katalogizaciju, klasifikaciju, predmetnu obradu), osnovna tehnička znanja i vještine (ICT), komunikativnost, rad s korisnicima, sposobnost rada u timu, strane jezike, samostalnost u radu i odlučivanju, digitalizaciju građe i kreiranje metapodataka¹⁴. Osim toga, dodali bismo još nekoliko tzv. potkategorija:

- umjetnički afiniteti (slikanje, crtanje, izrada rekvizita)
- naprednija tehnička znanja – rad s AV opremom (oblikovanje i izrada audio i videozapisa, oblikovanje grafičkih materijala, korištenje popularnih i naprednih mrežnih alata, oblikovanje *web*-stranica)
- kreativnost i otvoren pristup radu s korisnicima (izvođenje radionica, osmišljavanje inovativnih metoda rada)

„Nove metode“ poticanja čitanja

Već neko vrijeme naglašava se da je interes za čitanjem u opadanju, posebice kod djece i mladih.¹⁵ Brojna istraživanja kontinuirano se provode s ciljem utvrđivanja problema i, naravno, pronalaskom metoda i aktivnosti koje bi zadržale ili preusmjerile djecu natrag k čitanju. Autorica Peti-Stantić¹⁶ u svom djelu naglašava

11 Isto.

12 Aparac-Jelušić, Tatjana. *Kompetencije knjižničara i informatologa: izazovi u vremenu društvenih i kulturnih promjena*, Organizacija znanja 24/2019., br.1/2, 10. URL: https://www.cobiss.si/OZ/PDF/OZ_2019_1_2_final/1924001_Aparac_Jelusic.pdf (17. 12. 2021.)

13 Barbarić. Nav. djelo. str. 171.

14 Petr Balog, Kornelija; Martinović, Ivana., *Na tragu ishoda učenja : kompetencije diplomiranih knjižničara Odsjeka za informacijske znanosti u Osijeku*, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 52/2009., br. 1/4, 10. URL: <https://hrcak.srce.hr/83011> (12. 12. 2021.).

15 Rončević Zubković, Barbara. *Samoregulacija čitanja*, u: *Čitanje za školu i život: IV. simpozij učitelja i nastavnika, hrvatskoga jezika, zbornik radova*, ur. Miroslav Mićanović (Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013). Str. 39

16 Peti-Stantić, Anita. *Čitanjem do (spo)razumijevanja : od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti* (Zagreb: Ljevak, 2019). Str. 24.

va važnost, kako jezika, tako i čitanja u lingvističkom, kognitivnom razvoju djeteta te radu na razvoju funkcionalne pismenosti u smjeru oblikovanja obrazovanog, misaonog i razvijenog društva.

Iako je tehnologija primamljiva, a „ekranizirani“ sadržaji za djecu dostupni iz ugodnosti doma, knjižnice u suradnji sa školama, roditeljima i odgajateljima dužne su djeci omogućiti pristup pisanoj riječi i na sve načine razvijati ne samo sklonost, već i želju za čitanjem.

Narodne su knjižnice pokazale osjetljivost i osviještenost na različite kulturne potrebe građana u hrvatskom kulturno-popularnom društvu i o narodnoj knjižnici kao mjestu gdje se te potrebe realiziraju¹⁷, a djetinjstvo je doba najbržeg razvoja i najintenzivnijeg učenja, vrijeme kada se razvijaju temeljne spoznaje i usvajaju koncepti i kada se stvaraju temelji za cjeloživotne navike. Iz tog je razloga od ključne važnosti posebnu pažnju posvećivati izvorima koji se nude i preporučuju djeci i za djecu te programima i uslugama koji se za njih osmišljavaju.¹⁸

U brojnim svjetskim, europskim i hrvatskim narodnim knjižnicama svakodnevno nailazimo na nepregledne i neiscrpne primjere dobre prakse, gdje knjižničari broje veliku posjećenost aktivnostima neraskidivo vezanih uz pisanu riječ, a koje su kreirane uz pomoć brojnih internetskih alata i dostupnih tehnologija. Vidljivo je da knjižnicama ne nedostaje ideja i aktivnosti za promicanje pismenosti, ali ono što nedostaje, posebice u Hrvatskoj, je nedostatak koordinacije istih te problem financiranja zamišljenih programa i aktivnosti.¹⁹

Korištenjem internetski dostupnih alata oblikuju se mrežni sadržaji poput kvizova, interaktivnih tradicionalnih igara i „potraga za blagom“, zatim interaktivnih digitaliziranih sadržaja, pitalica, slagalica i brojnih drugih. U svakodnevnom radu knjižnice posežu za VR tehnologijom, 3D printerima i olovkama i ostalim tehnološkim dostignućima.

Od svih internetskih alata te dostupnih tehnologija u našim aktivnostima najviše su interesa pridobile neke ipak malo starije metode, od kojih je glavna jednostavna, opuštena, maštovita dječja igra. U brojnim knjižnicama organiziraju se dramske skupine, likovne i kreativne radionice, pričaonice, te aktivnosti koje uključuju tradicionalne igre. Sadržajno, većina je radionica literarno popločena i usmjerava djecu na čitanje i istraživanje knjižnice.

17 Putnik, Marina. *Društvena uloga narodnih knjižnica u suvremenim društvima: informiranost knjižničara o interkulturalizmu i interkulturalnosti*, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 63/2020., br. 1/2, 362. URL: <https://hrcak.srce.hr/252921> (13. 1. 2022.)

18 Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. *Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike*, *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56/2013. br. 3, 69. URL: <https://hrcak.srce.hr/118012> (3. 12. 2021.)

19 Boka, Antonela; Cupar, Drahomira. *Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske*, *Libellarium : časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti* 10/2017., br. 1, 51-76, 60. URL: <https://doi.org/10.15291/libellarium.v1i1>. (12. 12. 2021.)

Trajne aktivnosti Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek za poticanje čitanja

S ciljem promicanja pismenosti, njegovanja kulture čitanja i pružanja osnova za razvoj obrazovanog i načitanog društva Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek provodi brojne aktivnosti koordinirane na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, a velik broj su izvorno osmišljene.

Na nacionalnoj razini GISKO nudi bogat program tijekom Mjeseca hrvatske knjige, sudjeluje u obilježavanju Noći knjige, projekta Čitajmo im od najranije dobi i kreiranju popisa za najbolje dječje slikovnice kao dio Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež pri HKD-u.

Djelatnici GISKO voditelji su čak tri čitateljska kluba, od kojih je prvi nekonvencionalan i na drukčiji način „obrađuje“ pročitano. „Prstići pričaju“ svojevrsan je čitateljski klub za najmlađe, dok je za one nešto malo starije osmišljen Čitateljski klub za djecu i mlade „U Zemlji Čudesa“ u kojemu se povezuju književne teme i motivi s drugim oblicima umjetnosti – filmskom, glazbenom i kazališnom te popularnom kulturom. Čitateljski klub za odrasle „Matilda“ nastao je za vrijeme pandemije kao jedan od odgovora na pokušaj smanjenja osjećaja izolacije, a s ciljem osnaživanja zajednice svojih korisnika.

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek već jedanaest godina zaredom organizira Festival jezika kojim obilježava Međunarodni dan materinskog jezika. Raznolik program obuhvaća radionice za djecu na različitim jezicima i „Čitateljski izazov na materinskom jeziku“ – lijepo čitanje naglas (na mađarskom, njemačkom, albanskom, makedonskom, češkom, slovačkom, ruskom, rusinskom ...). Ovaj događaj okuplja brojne sudionike iz manjinskih zajednica, a namjera je ovim događanjima pridonijeti kulturnoj razmjeni i čuvanju tradicionalnih vrijednosti, širenju multikulturalnosti i materinski jezik predstaviti pričom, pjesmom, plesom, običajima i tradicionalnim nacionalnim jelima koje zajednice grada Osijeka njeguju.

Još jedna od aktivnosti organizirana radi poticanja čitanja i razvijanja ljubavi prema knjizi Zavičajne su pričaonice – ciklus susreta književnika s djecom i mladima. Upoznavanjem zavičajnih spisatelja, kroz predstavljanje njihovog životnog rada, nastoji se djecu i mlade senzibilizirati za očuvanje kulturne baštine grada i zavičaja. Tijekom 2021. godine održano je nekoliko pričaonica od kojih su dvije održane u sklopu sastanka Čitateljskog kluba za djecu i mlade. Sudionici kluba oduševljeno su prihvatili priliku da svoje misli i dojmove književnih djela rasprave sa samim autorima, a autori su bili ugodno iznenađeni što su se susreli s tako angažiranom i kritičkom publikom.

Čuvari priča – međunarodni festival slikovnice nastao je iz zajedničke su-

radnje Knjižnice, Udruge za rad s mladima Breza, Studija za promicanje kulture i kreativnoga izražavanja – GEKKO i Dječje osječke kreativne kućice Dokkice. Prvi festival održan je početkom srpnja 2015. godine. Program Festivala slikovnice, namijenjen djeci i odraslima, pokriva izložbe ilustracija renomiranih hrvatskih umjetnika, predstavljanje slikovnica, susrete s ilustratorima i piscima, radionice s umjetnicima, predstave, performanse i brojne druge zanimljive sadržaje koji se odvijaju na osječkim ulicama, trgovima i parkovima, a središnja događanja u prostorima Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek.

GISKO Tjedan Harryja Pottera

Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek 2016. je godine po prvi put postala Hogwarts – škola vještičarenja i čarobnjaštva. Tjedan Harryja Pottera kao ideja potekla je iz Gradske knjižnice Zadar i tamošnjih studenata Odjela za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru, koju je Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, uz dopuštenje idejnih začetnika, preuzela, modificirala te prilagodila mogućnostima, željama i potrebama svojih korisnika.

Osječki se Tjedan sastojao od više likovnih i kreativnih radionica, a započeo je svečanim otvorenjem, projekcijom isječka iz filma “Harry Potter i kamen mudraca” te razvrstavanjem u domove Hogwartsa. Tijekom Tjedna održane su kreativne radionice izrade čarobnih štapića te crtanja čudovišta prema opisi iz knjige “Čudesne zvijeri i gdje ih naći”. Brojne aktivnosti poput Potrage za horkruksima i Harry Potter pantomime potakle su velik interes posjetitelja, a za čarobna predavanja – Sat magije i Sat čarobnih napitaka s bezjačkim sastojcima – tražilo se mjesto više. Odaziv i reakcije korisnika na samu zamisao i organizaciju ovakvoga projekta bile su odlične i neočekivano brojne, a zadovoljstvo provedenim aktivnostima i radionicama korisnici su isticali i nekoliko mjeseci poslije. S obzirom na ovako pozitivne reakcije i izniman broj posjetitelja, u planu je bilo organizirati ovakve događaje i dalje.

Već sljedeće godine, organiziran je 2. GISKO tjedan Harryja Pottera s još više radionica i dekoracija u odnosu na prošlu godinu. Neke radionice ponovljene su zbog iznimnog interesa posjetitelja poput izrade čarobnih štapića i razvrstavanja u domove, dok su ostale bile u potpunosti nove. Većina radionica okupljala je i do 40 sudionika, a mjesta su popunjena u prva dva dana od početka prijave.

Svake se godine broj različitih radionica povećavao kako bi svatko mogao pronaći nešto za sebe, no praksa je pokazala da su prijavljeni željeli sudjelovati na svim radionicama Tjedna neovisno jesu li prošlih godina već na njoj sudjelovali. Iz tog je razloga koncept mnogih radionica poput Potrage za horkruksima

i Tromagijskog turnira ostao isti, ali se sadržaj mijenjao. Stoga su zagonetke, pitalice i zadaci bili drugačiji tako da i oni koji su prošlih godina sudjelovali mogu iznova uživati u radionici.

Tijekom godina održano je nekoliko radionica u obliku predavanja, poput Sata runa na kojemu su sudionici učili o starim runama i magičnim stvorenjima iz svijeta Harryja Pottera; Sata proricanja gdje se uz čaj, druženje i zafrkanciju pokušalo proreći budućnost listićima čaja; Sata magičnih napitaka, Sata magičnih stvorenja te Bezjačkih studija. Aktivnost koja je nekoliko puta ponovljena zbog velikog interesa, a kroz godine je ostala nepromijenjena, jest Duelantski klub. Tijekom radionice učilo se o čarolijama i njihovom pravilnom izvođenju i sudionici su “bacali” čarolije jedni na druge u obliku aluminijskih loptica što se pokazalo vrlo zabavnim. Kako bi se potaknulo druženje i suradnju održane su i radionice Društvenih igara na kojima su sudionici igrali Pictionary, Cluedo, Bitku za Hogwarts, pantomimu, slagali *puzzle* i brojne druge igre.

Većinu radionica organizirali su i vodili knjižničari, no neke su bile rezultat odlične suradnje s primjerice Osječkim šahovskim savezom, Udrugom Breza, Udrugom Terrible Creations, Domaćom radinosti Jasminka Marjanović-Baglame, Obrtom Bloomer i drugima.

Sudionici nekih radionica, poput Kviza za djecu i Harry Potter Pub kviza, nagrađeni su za svoje znanje različitim kolekcionarskim predmetima, knjigama i drugim predmetima iz svijeta Harryja Pottera dobivenih u suradnji s brojnim sponzorima.

Pandemiji usprkos, 2020. godine petu je godinu zaredom u Osijeku održana manifestacija “GISKO Tjedan Harryja Pottera”. S obzirom na brojne upite korisnika o održavanju Tjedna odlučeno je Tjedan održati u prilagođenim uvjetima – sve radionice imale su ograničen broj sudionika prilagođene su kako bi se održavao potreban razmak. Kako bi svi zainteresirani imali priliku sudjelovati svakoga je dana održana jedna radionica, ali u dva termina. Kviz se po prvi put održao u mrežnom okruženju, putem aplikacije MyQuiz. Pitanja su postavljena na aplikaciju kako bi se osigurao razmak među sudionicima, ali kako bi se ipak zadržalo rješavanje u realnom vremenu. Iako ograničen određenim mjerama koje su izravno utjecale na osmišljavanje i odabir igara, GISKO tjedan Harryja Pottera održan je i tijekom pandemije virusa COVID-19.

Godine 2021. održan je već šesti GISKO tjedan Harryja Pottera. Održano je ukupno 15 radionica, od kojih su se neke ponavljale kako bi svi zainteresirani imali priliku sudjelovati u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama. U sklopu manifestacije otvorena je i izložba Svjetska Mapa za hranje koja je privukla brojne posjetitelje, kako u izložbeni prostor Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek, tako i virtualno, na mrežne stranice Knjižnice. Izložba se sastojala od fotogra-

fija mnogobrojnih izdanja knjiga iz serijala o Harryju Potteru prikupljenih putem različitih društvenih mreža. Motivi su fotografija naslovnice knjiga na različitim jezicima, fotografirane u gradovima u blizini knjižnica ili drugih znamenitosti. Izložbu plakata bilo je moguće pogledati u izložbenoj auli Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek do 20. rujna, dok su interaktivna karta, virtualna izložba i galerija svih pristiglih fotografija trajno dostupne putem mrežnih stranica.

Organizacija GISKO tjedna Harryja Pottera

Kao i kod svakog aspekta poslovanja jedne knjižnice, tako je i za ovaj projekt bilo potrebno koordinirati zadatke i sudionike u organizaciji. Suvišno je reći da je od velike važnosti bilo vrlo dobro poznavanje materije, kako bi se povezale sve komponente organizacije, radionica, dekoracija i sadržajnog dijela.

Neizostavan dio su pedagoške kompetencije za osmišljavanje sadržaja radionica. Bilo da je riječ o ekipnom kvizu, Escape Roomu ili Tromagijskom turniru, bilo je potrebno osmisliti dugotrajne radionice koje će sudionike animirati na 45 minuta do sat vremena, koje će biti namijenjene timskom radu te koje će angažirati više timova istovremeno.

Potrebno je bilo pomno razmotriti sve elemente oko pripreme i izvedbe radionica uzimajući pri tome u obzir financije, prostor i broj trenutno dostupnih djelatnika.

Komunikacijske vještine na primjeru organizacije projekta ovih razmjera obuhvaćale su dogovore i razmjenu informacija s kolegama, roditeljima, samim sudionicima, ali i suradnicima, sponzorima i brojnim medijima. Logistika i komunikacija posebice je potrebna za radionice i aktivnosti vanjskih suradnika koji su prisutni svake godine. S obzirom na to da Knjižnica nema mogućnost nagradnog fonda, svake je godine kroz dugotrajnu komunikaciju koordiniran određen broj ustanova, obrta i pojedinaca koji su se većinom odazvali na suradnju što je iznimno upotpunilo manifestacije. Pojedini su artefakti, knjige i predmeti bili na posudbi za vrijeme trajanje izložbi te je bilo nužno koordinirati i dopremu i njihov siguran povratak. Glavna prepreka uvijek je bila ograničen broj sudionika jer su obično prijave bile zaključene prvog ili drugog dana.

Pri osmišljavanju radionica često je potrebna mašta i kreativnost kako bi se privuklo posjetitelje, no kreativnost je također potrebna i pri izradi promotivnih materijala, a posljednjih godina i u promidžbi događanja. Kako GISKO tjedan Harryja Pottera ne bi bio osmišljen kao niz radionica, nego manifestacija prepoznatljiva već pri ulasku u knjižnicu, svake su godine za potrebe manifestacije osmišljene i izrađene brojne dekoracije koje su ukrašavale prostore Knjižnice. Za ovo je, uz maštu, kreativnost i puno truda, bio potreban i umjetnički talent.

Većina dekoracija koje su izložene u GISKO-u već su viđene u trgovinama, knjižnicama i manifestacijama, ali su prilagođene budžetu, opremi i prostoru Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek.

Digitalne kompetencije knjižničara, iako nisu najvažnije, zaista su doprinjele rastu i razvoju ove manifestacije. Počevši od pripreme grafičkih materijala i vizuala koje su svake godine izrađivali knjižničari pa sve do dekoracija, uputa, infografika i materijala za radionice, ove su kompetencije ponekad (bile) najizazovnije. Programi u kojima su kreirani grafički materijali brojni su, a najčešće su korišteni programi dostupni u Knjižnici - Adobe Photoshop i Illustrator te Corel. Uglavnom samouke knjižničarke povremeno su pohađale i *online* tečajeve digitalne obrade i ilustracije. Uz spomenute, korišteni su i drugi digitalni alati – QR kodovi, platforma MyQuiz, vrijeme između radionica kratili smo Mentimeter kvizovima, a za dodatke na *web*-stranici koristili smo mogućnosti dostupne putem Wordpress dodataka.

Iako je za konkretnu manifestaciju potreba za njim bila minimalna, marketing je odigrao veliku ulogu od samog početka. Samu manifestaciju u javnosti nije bilo potrebno puno promovirati, no prvih je godina bilo važno pozicionirati je u programskom planu knjižnice i uvrstiti u percepciju šire javnosti. S obzirom na to da je tema manifestacije svezremenska, prve je godine interes (i doseg Facebooka) bio enorman, u usporedbi s drugim događajima. No, ono što je tada bilo ključno jest usmena predaja – odnosno prepričavanje od osobe do osobe o vlastitom dojmu protekle manifestacije. U ovom se slučaju „usmeno“ prvenstveno odnosi na objave i fotogalerije na društvenim mrežama, ali i istinskom usmenom predajom kojom sudionici prenose pozitivne dojmove roditeljima, prijateljima i poznanicima, koji pak te informacije o manifestaciji prenose dalje. Dovoljan je podatak da su na GISKO tjednu Harryja Pottera do sada sudjelovala djeca iz Tenje, Antunovca, Našica, Đakova i Zagreba. Polaznici i suradnici dijelili su fotogalerije na društvenim mrežama, što je predstavljalo svojevrstan dokaz kvalitete novim suradnicima i sponzorima. Oni su se, kako je već spomenuto, vrlo rado odazivali i darivali svoje proizvode u nagradni fond. Svake je godine obavijest o manifestaciji poslana medijima, koji su događaj popratili (posebice lokalne TV i radio kuće), a promotivna se kampanja vodila i na društvenim mrežama.

Važno je napomenuti kako je od tri stalne organizatorice, koje na projektu sudjeluju od početka, skup kompetencija kod svake različit. Niti jedna ne posjeduje sve navedene kompetencije, ali upravo je timski rad i prepoznavanje vlastitih dobrih i loših strana bio izniman spoj i temeljni faktor pozitivne suradnje i organizacije. Prepoznajući vlastite nedostatke, prepušteno je ostatku tima da „povede“ u tom aspektu, dok bi u vlastitim prednostima preuzeli glavnu riječ.

Ovakav je način rada i prepoznavanje kvalitetnog timskog duha još jedna od socijalnih kompetencija, koja predstavlja temelj zajedničkog provođenja knjižničnih programa i koja svakoj knjižnici treba biti imperativ u poslovanju.

Zaključno

Ovim projektom Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek nastoji promovirati pisanu riječ, posebice onu namijenjenu djeci i mladima, upotpuniti slobodno vrijeme (jer je odabran termin ljetnih praznika) i animirati najmlađe korisnike na dolazak, i još važnije, ostanak u knjižnici i razvoj knjižnice kao trećeg mjesta u kojem su svi jednaki i svi dobrodošli. Ideje za projekt preuzete su, kako iz samih književnih predložaka, tako i filmova, popularne kulture, pa čak i djela obožavatelja – primjerice amaterskih filmova obožavatelja serijala, igara i umjetnina koje izrađuju. GLSKO tjedan Harryja Pottera, osim što je izazovan, uspješan je projekt jer je sve stvoreno isključivo namjenski, gotovo svaki ukras i izložak na projektu je ručni rad, a sve su aktivnosti osmišljene isključivo za ovu namjenu. Neke su od njih vješto složene zagonetke i pitanja na koje polaznici daju odgovore, i inovativne igre koje su poveznica između igara s kojima se sve rjeđe djeca susreću i svijeta malog čarobnjaka ili radionica koje potiču i poboljšavaju vještine polaznika.

Iskustvo pokazuje da popularnost malog čarobnjaka Harryja s prolaskom vremena ne opada. Svake godine dolaze novi korisnici, a prijave za radionice, od kojih neke podržavaju i do 40 sudionika, popunjene su već u prva dva dana. Knjižničarke uključene u projekt i same su veliki ljubitelji serijala te zaista s užitkom smišljaju nove igre, zagonetke i pitanja, kako bi čaroban svijet Harryja Pottera još više približili sudionicima. S obzirom na brojne pozitivne komentare, kako sudionika na radionicama tako i ostalih korisnika koji su prošetali izložbom, namjera je projekt nastaviti i sljedećih godina. Cilj je Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku nastaviti s ovakvim tematskim tjednima, s naglaskom na knjižnicu kao kulturno središte lokalne zajednice, mjesto kreativnosti i druženja, književnih susreta i zabave.

Bibliografija

- Aparac-Jelušić, Tatjana. *Kompetencije knjižničara i informatologa: izazovi u vremenu društvenih i kulturnih promjena. Organizacija znanja* 24/2019., br.1/2, 1–12. URL: https://www.cobiss.si/OZ/PDF/OZ_2019_1_2_final/1924001_Aparac_Jelusic.pdf (17. 12. 2021.)
- Barbarić, Ana. *Knjižničarske kompetencije*. U: *Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost*, ur. Aleksandra Horvat, Dijana Machala. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009.
- URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/1958/1/cuk.pdf#page=57> (3. 12. 2021.)
- Barbarić, Ana. *Kompetencije informacijskih stručnjaka 21. stoljeća*. U: *Cjeloživotno učenje knjižničara: ishodi učenja i fleksibilnost*, ur. Aleksandra Horvat, Dijana Machala. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 2009.
- URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/1958/1/cuk.pdf#page=57> (28. 12. 2021.)
- Bell, Steven J.; Shank, John. *The blended librarian. College and Research Libraries* 65/2004., br. 7, 372–375. URL: <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/7297/7297> (12. 2. 2022.)
- Bokan, Antonela; Cupar, Drahomira. *Promocija i promicanje čitanja u narodnim knjižnicama Republike Hrvatske. Libellarium : časopis za istraživanja u području informacijskih i srodnih znanosti* 10/2017., br. 1, 51–76. URL: <https://doi.org/10.15291/libellarium.v1i1.290> (12. 12. 2021.)
- Čunović, Kristina; Stropnik, Alka. *Kampanje, projekti i programi za promicanje čitanja naglas djeci od najranije dobi. Libri et liberi : časopis za istraživanje dječje književnosti i kulture* 5/2016., br. 1, 117–133. URL: [https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2016-05\(01\).0006](https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2016-05(01).0006) (29. 12. 2021.)
- Čunović, Kristina; Stropnik, Alka. „Nacionalna kampanja „Čitaj mi!” – primjer partnerstva i usklađenosti udruga. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 58/2015., br. 1/2, 103–120. URL: <https://hrcak.srce.hr/143620> (3. 12. 2021.)
- Erl Šafar, Marija; Lubina, Tihana. *Formalno obrazovanje knjižničara. Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 61/2018, br. 1, 219–239. URL: <https://doi.org/10.30754/vbh.61.1.647> (29. 12. 2021.)
- *IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina*. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (12. 12. 2021.)
- Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. *Kompetencije dječjih knjižničara : koliko poznaju literaturu za svoje korisnike. Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 56/2013., br. 3, 67–90. URL: <https://hrcak.srce.hr/118012> (3. 12. 2021.)
- *Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine*. URL: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Obrazovanje//Nacionalna%20strategija%20poticanja%20C4%8Ditanja%20od%202017.%20do%202022.%20godine.pdf> (15. 2. 2022.)
- Pejić, Ilija. *Narodne knjižnice: potpora formalnom i neformalnom obrazovanju – visoko obrazovanje. Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru* 3/2009., 97–112. URL: <https://hrcak.srce.hr/63219> (29. 12. 2021.)

- Peti-Stantić, Anita. *Čitanjem do (spo)razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitaljske sposobnosti*. Zagreb: Ljevak, 2019.
- Petr Balog, Kornelija; Martinović, Ivana. *Na tragu ishoda učenja : kompetencije diplomiranih knjižničara Odsjeka za informacijske znanosti u Osijeku*. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 52/2009., br. 1/4, 1–17. URL: <https://hrcak.srce.hr/83011> (12. 12. 2021.)
- Putnik, Marina. *Društvena uloga narodnih knjižnica u suvremenim društvima: informiranost knjižničara o interkulturalizmu i interkulturnosti*. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 63/2020., br. 1/2, 337–364. URL: <https://hrcak.srce.hr/252921> (13. 1. 2022.)
- Rončević Zubković, Barbara. *Samoregulacija čitanja*. U: *Čitanje za školu i život: IV. simpozij učitelja i nastavnika, hrvatskoga jezika, zbornik radova*, ur. Miroslav Mićanović. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2013.
- Rosić, Vladimir. *Slobodno vrijeme - slobodne aktivnosti: [priručnik za uspješno organiziranje i vođenje]*. Rijeka: Naklada Žagar, 2005.
- Stropnik, Alka. *Knjižnica za nove generacije : virtualni sadržaji i usluge za mlade*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.